

Rashtrasant Tukadoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.

Prospectus
M. A. in Indian Classical Music(Vocal & Instrumental)
Faculty of Arts CBCS Pattern

Revised Syllabus of M. A. Examination for Semester Pattern CBCS Effective from 2012 – 13 progressively

M. A. Music ok³~e; ikjaxr Semester I

Paper I	:	Practical Test
Paper II	:	Majlis Performance
Paper III	:	Theory Paper I (fdz;kRed “kkL=)
Paper IV	:	Theory Paper II (bfrgkl o “kkL=kH;kl)

M. A. Music ok³~e; ikjaxr Semester II

Paper I	:	Practical Test
Paper II	:	Majlis Performance
Paper III	:	Theory Paper I (fdz;kRed “kkL=)
Paper IV	:	Theory Paper II (laxhrkrhy foKku o xzaFkkH;kl)

M. A. Music ok³~e; ikjaxr Semester III

Paper I	:	Practical Test
Paper II	:	Majlis Performance
Paper III	:	Theory Paper I (fdz;kRed o mi;ksftr “kkL=)
Paper IV	:	Optional Paper I: Theory Paper II (laxhrkrhy fLFkR;arjs) Optional Paper II: Elective Course I / Elective Course II Optional Paper III: Foundation Course (From other discipline)

M. A. Music ok³~e; ikjaxr Semester IV

Paper I	:	Practical Test
Paper II	:	Majlis Performance
Paper III	:	Theory Paper I (fdz;kRed o lkSan;Z“kkL=)
Paper IV	:	Optional Paper I: Theory Paper II (laxhrkrhy la”kks/ku) Optional Paper II: Elective Course I / Elective Course II Optional Paper III: Foundation Course (From other discipline)

Absorption Scheme:

izR;sd fo|kF;kZyk fdeku rhsu la/kh ns.;kr ;srhy- vU;Fkk uohu i)rhizek.ks ifj{ksyk
clkos ykxsy-

Elegibility Criteria

laxhr fo"K; ?ksÅu inoh ifj{kk mRrh.kZ @ vfrjDr ch- ,- ¼laxhr½-

Paper Pattern

Theory paper will be comprised of total 5 questions with one option, i. e. there will be 10 questions with equal marks. In case of short notes, there will be equal distribution of marks. Question paper will essentially contain questions from each unit.

Passing Percentage:

fo|kihB fu;ekuqlkj-

M. A. INDIAN MUSIC Examination
(Classical Vocal and Instrumental)

lwpuK%

1. nj vkBoM;kyk izFke izkR;f{kdkP;k ¼Ogk;ok½ 6 o fn~orh; izkR;f{kdkP;k ¼IHkkxk;u½ 6 v"kk izR;sdh 60 fefuVs osGkaP;k ,dk vkBoM;kP;k ,dw.k 12 rkfldk vlkO;kr-
2. nj vkBoM;kyk izFke iz"uif=dsP;k 4 o fn~orh; iz"uif=dsP;k 4 v"kk izR;sdh 60 fefuVs osGkaP;k ,dk vkBoM;kP;k ,dw.k 8 rkfldk vlkO;kr- friÚ;k o pkSF;k l=kP;k pkSF;k iz'uif=dsIkBh vlysY;k rhu i;kZ;kaiSdh dks.krkgh ,dp i;kZ; xzká /kj.;kr ;sbZy-
3. ,dk osGh ,dk xVkr fo|kF;kZaph la[;k 5 is{kk vf/kd ulkoh-
4. vkoktkP;k uSlfxZd fHkUurseqGs fo|kFkhZ o fo|kfFkZuhapk oxZ osxGk vlkok-
5. izkR;f{kdkph 60 fefuVkaph ,d rkfldk gh 60 fefuVkaP;k ,dk 'kkL=kP;k ,dk rkfldsl led{k ekuyh tkbZy- (One practical period of 60 minutes in Music shall be counted equivalent to one lecture period.)
6. ok|laxhrkps fo|kkFkhZ iq<hyiSdh dks.krsgh ,d ok| fuoMw 'kdrkr%

v½ lrkj c½ ljksn d½ Ogk;ksfyu M½ ckljh b½ fny:ck Q½ laokfnuh

Candidates offering instrumental music shall choose any one of the following instruments:

a) Sitar b) Sarod c) Violin d) Flute e) Dilruba f) Harmonium

7. izkR;f{kdk rkfldk o izkR;f{kdk ifj{ksyk rcyk ok|okndkph lkFklaxr vfuok;Z vkgs-

nj l=kr izR;sdh rhu rklkaP;k 100 xq.kkaP;k ,dw.k nksu iz"uif=dk o izR;sdh ,dk rklkPkh 100 xq.kkaPkh nksu izkR;f{kds ¼fdz;kRed o IHkkxk;u½ vls ,dw.k pkj'ks xq.k vlrhy-

There shall be two papers of theory, Practical Test (Viva) and Mazlis performance of one hour for each Semester examination.

Marking Pattern for all Semesters:

Practical Test (Viva)	-	100 marks
Mazlis Performance	-	100 marks
Theory Paper I	-	100 marks
Theory Paper II	-	100 marks
Total	-	400 marks

M. A. Indian Music will be comprised of 4 Semesters, and maximum marks for each Semester will be 400, hence total marks for the entire course will be 1600.

xq.k foHkktu rDrk

,e- ,- Hkkjrh; laxhrkP;k izR;sd l=kdfjrk fdz;kRed ifj{kk (Practical Test - Viva) o IHkkxk;u (Mazlis Performance) ifj{kslkBh iq<hyizek.ks xq.k foHkktu jkgHy%

fdz;kRed ifj{kk (Practical Test - Viva):

- 1- foyafcr [;ky
v¹/₂ fo|kF;kZP;k ilarhpk [;ky@xr
c¹/₂ ijh{kdkAP;k ilarhpk [;ky@xr
d¹/₂ foyafcr ,drky O;frfjDr brj
rkykae/;s 2 [;kykaP;k@elhr[kkuh xrhaP;k cafn”kh } & 35 xq.k
- 2- nzqr [;ky@xr & loZ jkxkae/;s vkf.k fofok rkykar(xk;dhlg& 20 xq.k
- 3- lanHkZ jkx & loZ jkxkaPks Lo:i o rgyukRed v/;;u & 15 xq.k
- 4- /k`in] /kekj] rjk.kk & 10 xq.k
- 5- loZ jkxkapk rgyukRed vH;kl] jkxKku] rkyKku & 15 xq.k
- 6- mi”kkL=h; laxhr & 05 xq.k

- ,dw.k & 100 xq.k

IHkk xk;u (Mazlis Performance)

IHkk xk;ukps xq.k foHkktu gs izR;sd l=kr osxosxGs jkgHy-

M. A. INDIAN MUSIC Examination
(Classical Vocal and Instrumental)
SEMESTER I

Practical Paper I (Viva)

Maximum Marks: 100

fo|kF;kZauh izkR;f{kdklkBh iq<hy jkx r;kj djko;kps vkgsr- foLr`r
v/;;ukP;k jkxkar laiw.kZ xk;dhlG foyafcr o n`r [;ky] rj lanHkZ jkxkae/;s
jkxkps lk/kkj.k Lo:i o NksVk [;ky xk;dhlG r;kj djkok-

dz-	vax	foLr`r	lanHkZ
1-	dY;k.k	';kedY;k.k	dkeksn
2-	fcykoy	vYgS;kfcykoy	nsofxjh fcykoy
3-	HkSjo	vghj HkSjo	cSjkxh HkSjo
4-	fcgkx	ek: fcgkx	fcgkxMk
5-	lkjax	'kqn~/k lkjax	e/kekn lkjax

;kO;frfjDr iq<hy jkxkae/;s NksVs[;ky xk;dhlq o dks.kR;kgh nksu jkxkar foyafcr [;ky foLr`r xk;dhlq r;kj djkosr%

1- ekydkSal 2- 'kq)dY;k.k 3- dsnkj 4- xksj[k

rky%lokjh] eRrrky o f" k[kj-

ojhyiSdh dks.kR;kgh jkxkae/;s 1 /k`in] 1 /kekj o 2 rjk.ks r;kj djkos-

mi"kkL=h; laxhr % 1 vHkax @ Hktu-

Vhi% izFke izkR;f{k d ijh{kse/;s gkekZsfu;e laxrhph ijokuxh ukgh-

Practical Paper II (Mazlis Performance)

Maximum Marks: 100

- IHkkxk;u ifj{k slkBhgh fdz;kRed izkR;f{k d ijh{ksp s jkx fu;ksftr vkgsr-
- IHkkxk;u (Mazlis Performance) ;k ifj{kspk dkyko/kh loZlk/kkj.ki.ks 1 rklkpk jkghy-

Marks Distribution

1 rkuiqjk feGfo.ks	&	10 xq.k
2 ,sfPNd jkx xk;u	&	40 xq.k
3 ,sfPNd lanHkZ jkxkr NksVk[;kykps xk;u	&	10 xq.k
4 ifj{kdkauh fopkjysY;k foLr`r xk;dhP;k		
5 jkxkaiSdh ,dkr NksVk[;kykps xk;u	&	20 xq.k
5 mi"kkL=h; xk;u	&	10 xq.k
6 varxZr ewY;kadu*	&	10 xq.k

,dw.k

& 100 xq.k

* = fofo/k 'kS{kf.kd midzekaē;/s lgHkkx y{kkr ?ksÅu foHkkxizeq[k
varxZr ewY;kadu djrhy-

Vhi% IHkkxk;uke;/s eSfQyhph jaxr ok<fo.;kP;k n`"Vhus gkeksZfu;e
lkFklaxrhph ijokuxh vkgs- ek= gh lkFklaxr iwjd vlkoh] izsjd ulkoh-

Theory Paper I (fdz;kRed 'kkL=)

Unit I:

- vH;kldzehrhy loZ cafn"khaps Lojys[ku] vkyki&rku&cksyrkukalfgr
laiw.kZ [;kyxk;dh Lojfyihcn~/k dj.ks-
- loZ izpfyr rkykaps Kku] rkykauk fofo/k y;dkjhae;/s fyihcn~/k dj.ks-

Unit II:

- izkR;f{kdklkBh fu;ksftr jkxkapk 'kkL=h; vH;kl- ch- , - P;k jkxkalfgr
loZ jkxkapk rgyukRed vH;kl] leizkd`frd jkxkae;/s Qjd nk[kfo.ks]
jkxkaxkaP;k Lo:ikckcr fofHkUu ers vH;kl.ks-
- jkxoxhZdj.k in~/krh% jkxkax] FkkV&jkx] jkx le;] jkx Hksn
¼Nk;kyx&feJ&tkSM&ladh.kZ jkx b-½

Unit III:

- xhr jpusph rRos-
- jkx y{k.k% izkphu o vk/kqfud-

Unit IV:

- yksd laxhr% vFkZ o O;k[:k-
- egkj"V^akrhy izeq[k yksdlaxhr izdkj-

jktLFkku] iatkc o mRrjizns”kkrhy ykSDLaxhr izdkj-
ykSDLaxhrkpk 'kkL=h; laxhrk”kh laca/k-

Theory Paper II (bfrgkl o 'kkL=kH;kl)

Unit I:

- laxhrkpk mxe & oSfnd laxhr] jkek;.k o egkHkkjrdkyhu laxhr-
- iqjk.kdkyhu o izfr”kk[; dkyhu laxhr-
- tSu] ekS;Z] xqlr o ckSn~/dkyhu laxhr-

Unit II:

- jlkph O;k[;k] jl&Hkko ;kapk lglaca/k] Hkjrequhapk jlfln~/kkar-
- jlfln~/kkarkph mi;qDrrk-

Unit III:

- vkoktfufeZrh”kkL= $\frac{1}{4}$ daB/ouh $\frac{1}{2}$ % /ouhfufeZrh] 'oluin~/krh] daB lk/kuk-
- Lojfyihin~/krh% vko”;drk] mxe] Hkkjrh; in~/krh o ik”pkR; in~/krh-

Unit IV:

- eap izn”kZu% jfld Jksrk o dydkj ;k n`f`Vdksukrwu-
- laxhr lHkkx`g% jpuk] O;oLFkk o /ouh'kkL=-

M. A. INDIAN MUSIC Examination
(Classical Vocal and Instrumental)
SEMESTER II

Practical Paper I (Viva)

Maximum Marks: 100

fo|kF;kZauh izkR;f{kdklkBh iq<hy jkx r;kj djko;kps vkgsr- foLr`r
v/;;ukP;k jkxkar laiw.kZ xk;dhlq foyafcr o n`r [;ky] rj lanHkZ jkxkae/;s
jkxkps lk/kkj.k Lo:i o NksVk [;ky xk;dhlq r;kj djkok-

dz- vax

foLr`r

lanHkZ

1-	vkIkojh	tkSuiqjh	xka/kkjh
2-	rksMh	xqtjh rksMh	lkyxojkGh rksMh
3-	eYgkj	lwj eYgkj	es?k eYgkj
4-	dkQh	ckxsJh	flanqjk
5-	iwohZ	olar	ijt

;kO;frfjDr iq<hy jkxkaiSdh dks.krsgh nksu jkx foLr`r xk;dhlG r;kj djkos%
 1- iwFj;kdY;k.k 2- panzdkSal 3- pk#ds”kh 4- xq.kdzh-
 rky%xt>aik] olar] y{eh-

ojhy 12 iSdh dks.kR;kgh jkxkae/;s 1 /k`in] 1 /kekj o 1 rjk.kk o 1 f=oV
 r;kj djkos-

mi”kkL=h; laxhr % 1 ukV;xhr-

Vhi% izFke izkR;f{kd ijh{kse/;s gkekZsfu;e laxrhph ijokuxh ukgh-

Practical Paper II (Mazlis Performance)

Maximum Marks: 100

- IHkkxk;u ifj{kSlkBhgh fdz;kRed izkR;f{kd ijh{kspS jkx fu;ksftr vkgsr-
- IHkkxk;u (Mazlis Performance) ;k ifj{kspk dkyko/kh loZlk/kkj.ki.ks 1 rklkpk jkghy-

Marks Distribution

1 rkuiqjk feGfo.ks

& 10 xq.k

2	,sfPNd jkx xk;u	&	40 xq.k
3	,sfPNd lanHkZ jkxkr NksV[k];kykps xk;u xq.k	&	10
4	ifj{kdkauh fopkjysY;k foLr`r xk;dhP;k 5 jkxkaiSdh ,dkr NksV[k];kykps xk;u	&	20 xq.k
5	mi"kkL=h; xk;u	&	10 xq.k
6	varxZr ewY;kadu*	&	10 xq.k

,dw.k & 100 xq.k

* = fofok 'kS{kf.kd midzeka;/s lgHkkx y{kkr ?ksÅu foHkkxizeq[k
varxZr ewY;kadu djrhy-

Vhi% IHkkxk;uke;/s eSfQyhph jaxr ok<fo.;kP;k n`"Vhus gkeksZfu;e
lkFklaxrhph ijokuxh vkgs- ek= gh lkFklaxr iwjd vlkoh] izsjd ulkoh-

Theory Paper I (fdz;kRed 'kkL=)

Unit I

- vH;kldzekerhy loZ cafn"khaps Lojys[ku]
vkyki&rku&cksyrkukalfgr laiw.kZ [;kyxk;dh Lojfyihcn~/k dj.ks-
- loZ izpfyr rkykaps Kku] rkykauk fofok y;dkjhae;/s fyihcn~/k
dj.ks-

Unit II

- izkR;f{kdklkBh fu;ksftr jkxkapk 'kkL=h; vH;kl-
- ch- ,- P;k jkxkalfgr loZ jkxkapk rgyukRed vH;kl] leizkd` frd jkxkae;/s Qjd nk[kfo.ks] jkxkaxkaP;k Lo:ikckcr fofHkUu ers vH;kl.ks-

Unit III

- izca/kkph O;k[;k] rRos] izkphu o vk/kqfud izca/k izdkj
- ik”oZlaxhr (Background Music), ok[o`aan (Orchestra), o o`anxk;u-

Unit IV

- ukV;laxhr% mxe] fodkl] l|fLFkrh o izpfyr ukV;xhrkaph lfe{kk-
- ukV;laxhr o 'kkL=h; laxhrkpk laca/k-

ikpO;k iz'ukr 10 oLrqfu'B cgqi;kZ;h miiz'u vlrhy-

Theory Paper II (laxhrkrhy foKku o xzaFk vH;kl)

Unit I

- /ouhph mRiRrh] ogu] o xzg.k-
- vkanksyula[;k o oh.ksP;k rkjsP;k ykachpk ijLij laca/k-

Unit II

- Hkkjrh; Lojllrd o ;wjksfivu Lojllrdkapk vH;kl o rgyuk] dkWMZ~l~] gkeZuh o esyMh-
- mRrj fganqLFkkuh o dukZVd laxhrkph rgyuk-

Unit III

- LojizLrkj] [kaMes: o lkj.kkpkqrq"V;-
- gosyh laxhr o v"VNki dohaps ;ksxnku

Unit IV

- laxhrfo"k;d xzaFkkapk vH;kl%
  - 1 Hkjr ukV;'kkL= $\frac{1}{4}v;/k$; 28 rs $33\frac{1}{2}$
  - 2 laxhr jRukdj
  - 3 c`gís'kh

M. A. INDIAN MUSIC Examination (Classical Vocal and Instrumental)

SEMESTER III

Practical Paper I (Viva)

Maximum Marks: 100

fo|kF;kZauh izkR;f{kdklkBh iq<hy jkx r;kj djko;kps vkgsr- foLr`r v/;;ukP;k jkxkar laiw.kZ xk;dhlq foyafcr o n`r [;ky] rj lanHkZ jkxkae/;s jkxkps lk/kkj.k Lo:i o NksVk [;ky xk;dhlq r;kj djkok-

dz- vax	foLr`r	lanHkZ
1- dY;k.k	Hkwikyh	tSrdY;k.k
2- iwohZ	iwfj;k/kukJh	Jh
3- dkuMk	dkSalh dkuMk	'kgkuk dkuMk
4- rksMh	fcykl[kkuh rksMh	Hkwiky rksMh
5- vklkojh	dksey fj[kc vklkojh nslh	

;kO;frfjDr iq<hy jkxkae/;s NksVs[;ky xk;dhlq o dks.kR;kgh nksu jkxkar foyafcr [;ky foLr`r xk;dhlq r;kj djkosr%

1- yfyr 2- tksx 4- jkedyh 5- e/kqoarh

rky%x.ks”k] fo".kw] v"Veaxy

ojhy 12 iSdh dks.kR;kgh jkxkae/;s 1 /k`in] 1 /kekj o 2 rjk.ks r;kj djkos-

mi”kkL=h; laxhr% nknjk] dtjh] pSrh] gksjh iSdh dks.krkgh ,d izdkj-

Vhi% izFke izkR;f{kdi jh{kse/;s gkekZsfu;e laxrhph ijokuxh ukgh-

IHkkxk;u (Mazlis Performance) ;k ifj{kspk dkyko/kh loZlk/kkj.ki.ks 1 rklkpk jkgghy-

Vhi% IHkkxk;uke/;s eSfQyhph jaxr ok<fo.;kP;k n`"Vhus gkeksZfu;e lkFklaxrph ijokuxh vkgs- ek= gh lkFklaxr iwjd vlkoh] izsjd ulkoh-

IHkkxk;u (Mazlis Performance): Semester III Marks Distribution

xq.k foHkktu%

1 rkuiqjk feGfo.ks	&	10 xq.k
2 ,sfPNd jkx xk;u	&	40 xq.k
3 ,sfPNd lanHkZ jkx xk;u	&	10 xq.k
4 ifj{kdkauh fopkjysY;k vH;kldzekerhy dks.kR;kgh 5 jkxkaiSdh ,dk jkxkr NksVk[;ky xk;u	&	10 xq.k
5 mi"kkL=h; xk;u	&	10 xq.k
6 izkstsDV*	&	20 xq.k

,dw.k & 100 xq.k

- ,dw.k izosf"kr fo|kFkhZla[;suqlkj fo|kF;kZaps miyC/k izk/;kidkauqlkj xV djkos-
- izR;sd ekxZn"kZd izk/;kidkdMs vlysY;k fu;ksftr fo|kF;kZaP;k izkstsDVyk iq<hyizek.ks xq.k ns.;kr ;kosr%

ekxZn"kZd izk/;kid	&	5 xq.k
foHkxk izeq[k	&	5 xq.k
cfg%"kky ijh{kdk&		10 xq.k
,dw.k	&	20 xq.k

Theory Paper I (fdz;kRed o mi;ksftr 'kkL=)

Unit I

- vH;kldzekerhy loZ cafn”khaps Lojys[ku]
vkyki&rku&cksyrkukalfgr laiw.kZ [;kyxk;dh Lojfyihcn~/k dj.ks-
- loZ izpfyr rkykaps Kku] rkykauk fofok y;dkjhae;/s fyihcn~/k
dj.ks-

Unit II

- izkR;f{kdklkBh fu;ksftr jkxkapk 'kkL=h; vH;kl- ch- , - P;k
jkxkalfgr loZ jkxkapk rgyukRed vH;kl] leizkd`frd jkxkae;/s Qjd
nk[kfo.ks] jkxkaxkaP;k Lo:ikckcr fofHkUu ers vH;kl.ks-

Unit III

- yfyr dyk o laxhr
- laxhr leh{kk & Jh ok- g- ns”kikaMs o Jh- xksfoanjko Vsacs ;kaps
;ksxnku-
- laxhr f”k{k.kkP;k egkfo|ky;hu o xq#f”k”; ijaijk in~/krhaph rgyuk-
- ia- HkkR[kkaMs o ia- iyqLdj ;kaps ;ksxnku

Unit IV

- xk;dh o uk;dh] ?kjk.ks % mRiRrh] fodkl] l|fLFkrh-
- [;kyxk;ukph ?kjk.kh% XokYgsj] vkxz] t;iwj o fdjkuk-

Theory Paper II

Optional Paper I (laxhrkrhy fLFkR;arjs)

Unit I

- Hkkjrh; laxhrkoj ik”pkR; laxhrkpk izHkko-
- fjfeDI o ¶;wtu ladYiuk] vFkZ] xjt o mi;ksfxrk-

Unit II

- xsY;k 25 o"kkZarhy 'kkL=h; laxhrkrhy fLFkR;arjs-
- tkxfrdhj.k o brj ns”kkaarhy laxhr % fpuh] tikuh] Qkjlh] vjch-

Unit III

- ekxhZ & ns”kh rky in~/krh-
- vk/kqfud izlkjek/;ekaps laxhrkP;k izpkj&izlkjkr ;ksxnku-

Unit IV

- laxhrfo”k;d xzaFkkapk vH;kl%
  - 1 laxhr niZ.k
  - 2 iz.ko Hkkjrh
  - 3 jkxrRo focks/k

Optional Paper II

Elective Course I

जन संगीत

१. लोककला: व्याख्या, स्वरूप व प्रयोजन.
२. विविध प्रांतातील लोककला: जम्मू-काश्मीर, हिमाचल प्रदेश, बंगाल, मध्य प्रदेश, मणिपूर.

लोककलांचे प्रकार: लोकगीत / लोकधुन, लोकनृत्य. वरील प्रकारांत प्रयुक्त विविध लोकवाद्ये व ताल.

३. लोककलाकारांचा परिचय - तीजन बाई, प्रल्हाद सिंघ टिपानिया (मध्य प्रदेश), गम्भारी देवी (हिमाचल प्रदेश), मंगका मायानगलम्बम (मणिपूर).
४. धार्मिक संगीताची ओळख: सुफी संगीत, नझरुल संगीत, कीर्तनी संगीत व गुरमती संगीत.

Elective Course II

संगीत समीक्षा

१. समीक्षा - व्याख्या व संगीतातील समीक्षेचे स्वरूप
२. समीक्षेचे विविध सिद्धांत
३. विविध माध्यमांसाठी समीक्षा - वृत्तपत्र, नियतकालिके, आकाशवाणी, दूरदर्शन व इंटरनेट
४. पुढील संगीत समीक्षकांचे योगदान - केशवराव भोळे, गोविंदराव टेंबे

M. A. INDIAN MUSIC Examination
(Classical Vocal and Instrumental)
SEMESTER IV

Practical Paper I (Viva)

Maximum Marks: 100

fo|kF;kZauh izkR;f{kdklkBh iq<hy jkx r;kj djko;kps vkgsr- foLr`r
v/;;ukP;k jkxkar laiw.kZ xk;dhlG foyafer o n`r [;ky] rj lanHkZ jkxkae/;s
jkxkps lk/kkj.k Lo:i o NksVk [;ky xk;dhlG r;kj djkok-

dz- vax	foLr`r	lanHkZ
1- ekjok	ekjok	HkfV;kj
2- eYgkj	fe;k eYgkj	xkSM eYgkj
2- xkSjh	iwohZ FkkVkph	xkSjh yfyrk xkSjh
4- HkSjo	uV HkSjo	f"koer HkSjo
5- dkQh	Hkheiyklh	/kkuh

;kO;frfjDr iq<hy jkxkae/;s NksVs[;ky xk;dhlG o dks.kR;kgh nksu jkxkar
foyafer [;ky foLr`r xk;dhlG r;kj djkosr%

1- eqyrkuh 2- 'kqn~/k /kSorkpk foHkkl 3- jkxsJh 4- vHkksxh dkuMk
Rkky % QjksnLr] #nz] i"rks-

ojhy 12 iSdh dks.kR;kgh jkxkae/;s 1 /k`in] 1 /kekj o 2 rjk.ks r;kj djkos-
mi”kkL=h; laxhr % 1 Bqejh @ Vlik-

Vhi% izFke izkR;f{k d ijh{kse/;s gkekZsfu;e laxrhph ijokuxh ukgh-

Practical Paper II (Mazlis Performance)

Maximum Marks: 100

IHkkxk;u (Mazlis Performance) ;k ifj{kspk dkyko/kh loZlk/kkj.ki.ks 1
rkllpk jkghy-

xq.k foHkktu%

1 rkuiqjk feGfo.ks	&	10 xq.k
2 ,sfPNd jkx xk;u	&	40 xq.k
3 ,sfPNd lanHkZ jkx xk;u	&	10 xq.k
4 ifj{kdkauh fopkjysY;k vH;kldzekerhy dks.kR;kgh 5 jkxkaiSdh ,dk jkxkr NksVk[;ky xk;u	&	20 xq.k
5 mi”kkL=h; xk;u	&	10 xq.k
6 varxZr ewY;kadu*	&	10 xq.k

,dw.k & 100 xq.k

* = fofo/k 'kS{kf.kd midzekaе/;s lgHkkx y{kkr ?ksÅu foHkkxizeq[k
varxZr ewY;kadu djrhy-

Vhi% IHkkxk;uke/;s eSfQyhph jaxr ok<fo.;kP;k n`"Vhus gkeksZfu;e
lkFklaxrhph ijokuxh vkgs- ek= gh lkFklaxr iwjd vlkoh] izsjd ulkoh-

Theroy Paper I (fdz;kRed o lkSan;Z”kkL=)

Unit I

- vH;kldzekerhy loZ cafn”khaps Lojys[ku] vkyki&rku&cksyrkukalfgr laiw.kZ [;kyxk;dh Lojfyihcn~/k dj.ks-
- loZ izpfyr rkykaps Kku] rkykauk fofo/k y;dkjhae;/s fyihcn~/k dj.ks-

Unit II

- izkR;f{kdklkBh fu;ksftr jkxkapk 'kkL=h; vH;kl- ch- ,- P;k jkxkalfgr loZ jkxkapk rgyukRed vH;kl] leizkd`frd jkxkae;/s Qjd nk[kfo.ks] jkxkaxkaP;k Lo:ikckcr fofHkUu ers vH;kl.ks-

Unit III

- fnysY;k dkO;kph ;ksX; jkx o rkykr cafn”k cka/kwu R;kph Lojfyih dj.ks-
- vH;kldzekerhy jkxkaiSdh ,[kk|k jkxkrhy oSf”k”V;iw.kZ cafn”khps jlxyzg.k-

Unit IV

- lkSan;Z”kkL=kph ik”pkR; ladYiuk-

- IkSan;Z”kkL=kph Hkkjrh; ladYiuk-

ikpO;k iz'ukr 10 oLrqfu'B cgqi;kZ;h miiz'u vlrhy-

Theroy Paper II

Optional Paper I (laxhrkrhy la”kks/ku)

Unit I

- ,sfrgkfld n`"Vhdksukrwu laxhrfo"kd fuca/k-
- oSKkfud n`f"Vdksukrwu laxhrfo"kd fuca/k-

Unit II

- la”kks/ku in~/krh & vFkZ] O;k[;k] O;klrh o fn”kk-
- la”kks/ku izdkj] Vlis o ewY;ekiu-

Unit III

- uojkxfufeZrh % vFkZ o Lo:i-
- 'kCniz/kku xk;dh % vFkZ] Lo:i o izdkj-

Unit IV

- laxhrkrhy ;ksxnku %
m- vehj [kqljks] fe;ka rkulsu] m- okftn vyh 'kkg
ia- dqekj xa/koZ] ia- Hkhelsu tks”kh] MkW- izHkk v=s

Optional Paper II

Elective Course I

संगीत निर्देशन

१. संगीत निर्देशक: व्याख्या, व गुण
२. संगीत निर्देशनाची कार्यप्रणाली - गीत स्वरबद्ध करणे, वाद्यांचे स्वर व ताल संयोजन, वाद्यवृंद इ. घटकांचा अपेक्षित प्रभाव (काव्य-संगीत-गायन यांचा ताळमेळ).
३. क्षेत्र: नाटक, दूरदर्शन, चित्रपट व वाद्यवृंद, खाजगी गीत प्रकाशन (Albums)
४. पुढील संगीत निर्देशकांचे योगदान: सी. रामचंद्र, नौशाद, खय्याम, मदन मोहन, ओ. पी. नय्यर, शिव-हरी, हृदयनाथ मंगेशकर, यशवंत देव, दशरथ पुजारी, श्रीनिवास खळे, सुधीर फडके, अशोक पत्की.

Elective Course II

संगीत समीक्षा-II

१. संगीत समीक्षेच्या अंतर्गत
  - आस्वादक संगीत समीक्षा - श्रीरंग संगोराम
  - घराण्यांची वाटचाल - बबनराव हळदणकर
  - भारतीय संगीत : स्वरूप आणि प्रयोजन - कृष्णचंद्र जाते
 वरील पुस्तकांचा विशेषत्वाने अभ्यास.
२. जाहिरात, जागतिकीकरण यामधील संगीताची समीक्षा.
३. विविध माध्यमांसाठी समीक्षा - विविध संगीत समारोह (तानसेन समारोह, गुनिजान महोत्सव, सवाई गंधर्व महोत्सव इ.), दूरदर्शन व इंटरनेट
४. पुढील संगीत समीक्षकांचे योगदान - वा. ह. देशपांडे, अशोक रानडे

M. A. (Indian Music)

REFERENCE BOOKS:-

1. Sensation of Tone – Helmlottz
2. Philosophy of Music – William Pole
3. laxhr jRukdj & ia- 'kkjaxnso
4. Hkkkr[kaMs & fganqLFkkuh laxhr in~/krh 1 rs 4
Hkkx
5. fga- dzfed iqLrd ikfydk & Hkkkr[kaMs 1 rs 6
Hkkx
6. Introduction of the study of the Music of Hindustan – E. Clement
7. Music of Hindustan – Fox Strangways
8. laxhr niZ.k & nkeksnj iafMr
9. Psychology of Music – H. P. Krishnarao
10. lkfgR; niZ.k] jkx v/;k;
11. jkx foKku & fo- uk- iVo/kZu Hkkx 1 rs 8]

12. ekfjQqUuxekr & jktk uokc vyh Hkkx 1] 2] 3
13. vfHkuo jkx eaftjh & Hkkr[kaMs
14. vfHkuo rky eaftjh & Hkkr[kaMs
15. prqnZ.Mh izdkf'kdk & ia- O;adVe[kh
16. **Indian Music – Cap. Day**
17. Hkkjrh; Jqrh'kkL= & fQjkst Qzketh
18. **Hindu Music and Rhythm – Vishnu Das Shirali**
19. **A short historical survey of the Music of Upper India – Pt. V. N. Bhatkhande**
20. /ouh rFkk laxhr & izks- yfyr fd'kksj flag
21. **Sangeet of India – Atiya Begum**
22. **Hindusthani Music, its physics and aesthetics – G. H. Ranade**
23. **Music of India – H. H. Popely**
24. **Indian Music Today – S. K. Choubey**
25. **Theory of Indian Music – Bishan Swarup**
26. laxhr 'kkL= niZ.k & 'kkarh xkso/kZu Hkkx 1] 2
27. laxhr 'kkL= & egs'k ukjk;.k lDlsuk & Hkkx 1] 2
28. laxhr 'kkL= & olar jktxsik;/s Hkkx 1] 2
29. laxhrkpk bfrgkl & mes'k tks'kh
30. **Raag and Raginis – O. C. Ganguly**
31. yksdlaxhr'kkL= & Jh- v'kksd jkuMs
32. vkokt lk/kuk 'kkL= & ch- vkj- nso/kj
33. laxhr fo"kd laLd`r xzaFk & pSrU; nslkbZ
34. laxhr ifjHkk"kk & Jh- uk- jkratudj
35. Hkkjrh; laxhr & d`".kjko eqGs

36. ,ulk;DyksfifM;k fganqLFkkuh & fQjkst Qzketh
37. gekjs laxhr jRu & laxhr dk;kZy;
38. **Hindusthani Music - Bandopadhyay**
39. Hkkjrh; laxhr ekyk & 1] 2] 3 & fejk'khcqok
40. Hkkjrh; laxhr bfrgkl & MkW- ,l- ,l- ijkatis
41. **Music Journals – Kala Vihar, Sangeet**
42. vfHkuo xhr eaftjh & jkratudj
43. `kkL=dkj o dykoar bfrgkl & n- ds- tks'kh
44. laxhrkps jlxzg.k & tks'kh
45. **How to listen to good music – K. B. Green, Part 1, 2**
46. **History of Indian Music – M. R. Shastri**
47. laxhr ,oa `kks/k izfdz;k & MkW- euksjek
`kekZ
48. laxhr esa vuqla/kku dh leL;k,i ,oa {ks= &
MkW- lqHknzk pkS/kjh
49. laxhr 'kks/k vad & jhlpZ dh fn'kk,i & laxhr
dk;kZy;] gkFkjl
50. laxhr `kks/k ys[k vad & laxhr dk;kZy;]
gkFkjl
51. laxhr fo'kkjn & laxhr dk;kZy;] gkFkjl
52. laxhrkrhy ?kjk.kh vkf.k pfj=s & MkW- ukjk;.k
eax:Gdj
53. laxhr vyadj & l- Hk- ns'kikaMs
54. gosyh laxhr & lR;Hkku `kekZ
55. vfHkuo xhrkatyh & jkekJ; >k & Hkkx 1 rs 5
56. vkxjk ?kjkuk & MkW- vkj- lh- esgrk
57. vehj [kqljks] rkulsu rFkk vU; dykdkj &
lqykspuk c`gLirh
58. jkx ifjp; & gfj'panz JhokLro & Hkkx 1 rs 4

59. History of Indian Music – Swami Prajnananda
60. Historical study of Indian Music – Swami Prajnananda
61. Indian Music Traditions – Prof. V. C. Deshpande
62. Psycho-acoustics of music and speech – Prof. B. C. Deva
63. eYgkj ds izdkj & Jh ts- Vh- `kkg
64. dkuMk ds izdkj & Jh ts- Vh- `kkg
65. lkjax ds izdkj & Jh ts- Vh- 'kkg
66. HkSjo ds izdkj & Jh ts- Vh- `kkg
67. iz.ko Hkkjrh & vksadjukFk Bkdqj
68. fganqLFkkuh laxhr i)rh & MkW- ,u- ch- iqjksfgr
69. ^dqekj* & olar iksrnkj
70. ^Hkhelsu* & olar iksrnkj
71. Loj HkkLdj & `kadj vH;adj
72. dqekj ek>k l[kk & MkW- panz'ks[kj jsGs
73. ^xku;ksxh f'koiq=* & ia<jhukFk dksYgkijqs
74. vuwijkxfoykl Hkkx 1 o 2 & ia- dqekj xa/koZ
75. jkxnkjh laxhr vkSj ¶;wtu & MkW- `kkfyuh Bkdwj
76. Jqfr foykl & `kadj fo".kw dk'khdj
77. Hkkjrh; laxhr esa vuqla/kku dh leL;k, i & oanuk `kekZ
78. laxhr jll] ijaijk fopkj & vkseizdk'k pkSjfl;k
79. वसंत, संगीत विशारद
80. संगीत निबंध सागर, लक्ष्मीनारायण गर्ग, संगीत कार्यालय, हाथरस
81. शब्द प्रधान गायकी - यशवंत देव
82. जगाच्या पाठीवर - सुधीर फडके

83. गुरमती संगीत अंक - संगीत कार्यालय, हाथरस
84. लोक संगीत अंक - संगीत कार्यालय, हाथरस
85. ब्रज संस्कृती और लोक संगीत - संगीत कार्यालय, हाथरस
86. फिल्म संगीत इतिहास अंक - संगीत कार्यालय, हाथरस
87. सुफी इनायत खान कृत अध्यात्मिक लेख - संगीत कार्यालय, हाथरस
88. आस्वादक संगीत समीक्षा - श्रीरंग संगोराम
89. घराण्यांची वाटचाल - बबनराव हळदणकर
90. भारतीय संगीत : स्वरूप आणि प्रयोजन - कृष्णचंद्र जाते
91. भारतीय संगीत और वैश्विकरण - डॉ. कु. आकांक्षी
92. विश्व संगीत अंक - संगीत कार्यालय, हाथरस
93. आवाजाची दुनिया - 'शुद्ध सारंग' केशवराव भोळे
94. संगीत विचार - डॉ. अशोक रानडे
95. संगीत सांगाती - डॉ. अशोक रानडे
96. मला भावलेले संगीतकार - अशोक रानडे
97. xksfoanjko Vsacs% ,d lO;lkph O;fDreRo & MkW- pk:f'kyk fnosdj
98. eSfQyhr ftKklsP;k & MkW- foosd xks[kys
99. vkorZu & lqjs'k rGoydj & jktgal izdk'ku
100. egkjk"V^akps laxhrkrhy dk;Z & ok- g- ns'kikaMs & ekSt izdk'ku